

Раздел IX

УЧЕНИЦИ – ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Чл. 274 (съгл. Чл.171 от ЗПУО) Децата, съответно учениците имат следните права:

- 274.1 да бъдат обучавани и възпитавани в здравословна, безопасна и сигурна среда;
- 274.2 да бъдат зачитани като активни участници в образователния процес;
- 274.3 да избират профила и професията;
- 274.4 да избират между учебните предмети или модули, предложени от училището за изучаване в избираемите и във факултативните учебни часове;
- 274.5 да получават библиотечно-информационно обслужване;
- 274.6 да получават информация относно обучението, възпитанието, правата и задълженията си;
- 274.7 да получават обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
- 274.8 да бъдат информирани и консултирани във връзка с избора на образование и/или професия;
- 274.9 да участват в проектни дейности;
- 274.10 да дават мнения и предложения за училищните дейности, включително за избираемите и за факултативните учебни часове;
- 274.11 чрез формите на ученическо самоуправление да участват в обсъждането при решаване на въпроси, засягащи училищния живот и училищната общност, в т. ч. училищния учебен план;
- 274.12 да получават съдействие от училището и от органите на местното самоуправление при изразяване на мнението си по въпроси, които пряко ги засягат, както и при участие в живота на общността;
- 274.13 да бъдат поощрявани с морални и материални награди.

Чл. 275 Учениците участват в училищния живот и в организационното развитие училището чрез различни форми на ученическо самоуправление на ниво паралелка и училище.

275. 1. във всеки клас до 2 седмици след началото на учебната година на демократичен принцип чрез явно гласуване се избира ученически съвет, който участва в училищни дейности, в проекти и празнични инициативи.;
275. 2. до 2 седмици след началото на учебната година се сформира ученически съвет на училището, в който влизат представители на ученическите съвети по класове;
275. 3. на първото си заседание Ученическият съвет приема Правилник за дейността на училищния ученически съвет и избира представители, които участват в работата на общинската ученическа

структура и в съвместни инициативи с други организации.

институции и

Чл. 276 Учениците имат право да получават стипендии при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

Чл. 277 (съгл. Чл.172 от ЗПУО) Учениците имат следните задължения:

- 277.1. да присъстват и да участват в учебните часове и занимания;
- 277 .2. да съхраняват авторитета на училището и училищната общност и да допринасят за развитие на добрите традиции;
- 277 .3. да зачитат правата, честта и достойнството на другите, както и да не прилагат физическо и психическо насилие;
- 277.4. да носят прилично облекло в училище, да носят униформено облекло или другите отличителни знаци на училището. Неизпълнението на задълженията по отношение на училищната униформа е нарушение на училищната дисциплина в Правилника за дейността на училището. В понятието „неприлично облекло“ се включват:
 - тежък грим;
 - къса пола;
 - къси панталонки;
 - гола талия;
 - дълбоко деколте.
- 277.5. да не участват в хазартни игри, да не употребяват тютюн и тютюневи изделия, алкохол и наркотични вещества;
- 277.6. да не носят оръжие, както и други предмети, които са източник на повишена опасност;
- 277.7. да носят ученическата си лична карта в училище и извън него;
- 277 .8. да представят на своите родители и на педагогическите специалисти ученическата си книжка и бележника за кореспонденция;
- 277.9. да спазват правилата за поведение в паралелката и в училището;
- 277 .10. да спазват правилника за дейността на институцията;
- 277.11. да не възпрепятстват със своето поведение и постъпки нормалното протичане на учебните часове;
- 277 .12. да не използват мобилните си телефони по време на учебните часове и да поставят мобилните телефони в началото на часа на видно място, посочено от учителя.
- 277.13. да не руши материално-техническата база на училището като при констатирана повреда да възстанови щетата в срок от 10 до 20 дни.

Чл. 278 (съгл. Чл.173 от ЗПУО) Ученик е този, който е записан в училище за обучение за завършване на клас.

Чл. 279 Ученик се отписва от училището, когато:

- 279.1. се премества в друго училище;

279.2. се обучава в дневна или комбинирана форма и не е посещавал училище по неуважителни причини за период, по-дълъг от два месеца;

279.3. се обучава в самостоятелна форма и не се е явил да положи съответните изпити в три поредни сесии.

Чл. 280 В случаите по чл. 277, т. 2 и 3, когато ученикът е в задължителна училищна възраст, директорът на училището уведомява съответната общинска или районна администрация, регионалното управление на образованието и органите за закрила на детето.

Раздел X

ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Чл. 281 (съгл. Чл.176 от ЗПУО) На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Чл. 282 Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик.

Чл. 283 (съгл. Чл.177 от ЗПУО) Подкрепата за личностно развитие е обща и допълнителна.

Чл. 284 Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват там, където са детето и ученикът – в училището и в центъра за подкрепа за личностно развитие. В случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от ЗПУО – в домашни или в болнични условия.

Чл. 285 (съгл. Чл.178, ал.1 от ЗПУО) Общата подкрепа за личностно развитие включва:

285.1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;

285.2. допълнително обучение по учебни предмети;

285.3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;

285.4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;

285.5. консултации по учебни предмети;

285.6. кариерно ориентиране на учениците;

285.7. занимания по интереси;

285.8. библиотечно-информационно обслужване;

285.9. грижа за здравето;

285.10. поощряване с морални и материални награди;

285.11. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;

285.12. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;

285.13. логопедична работа.

Чл. 286 (съгл. Чл.179 от ЗПУО) Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва обсъждане на проблеми и обмяна на

добри практики при работата им с едни и същи деца и ученици с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи.

Чл. 287 (съгл. Чл.180 от ЗПУО) Кариерното ориентиране в училищното образование включва взаимнодопълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

Чл. 288 (съгл. Чл.181 от ЗПУО) Заниманията по интереси се организират за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

Чл. 289 (съгл. Чл.182 от ЗПУО) Библиотечно-информационното обслужване се осигурява чрез училищна библиотека и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

Чл. 290 (съгл. Чл.183 от ЗПУО) Грижата за здравето се осигурява чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот.

Чл. 291 (съгл. Чл.184 от ЗПУО) Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност.

Чл. 292 Директорът на институцията след решение на педагогическия съвет със заповед може да учредява награди за децата и учениците.

Чл. 293 (съгл. Чл.185 от ЗПУО) СУ „Васил Кънчов“ е длъжно да осъществява дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

Чл. 294 (съгл. Чл.186 от ЗПУО) Видовете и съдържанието на дейностите по мотивация и преодоляване на проблемното поведение се определят от училището и включват:

294.1. обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;

294.2. използване на посредник при разрешаване на конфликт в училище;

293.3. консултиране на детето или ученика с психолог или с педагогически съветник;

294.4. създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;

294.5. насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

293.6. индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

294.7. участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището.

Чл. 295 (съгл. Чл.187 от ЗПУО) Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

295.1. работа с дете и ученик по конкретен случай;

295.2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

295.3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

295.4. ресурсно подпомагане.

Чл. 296 Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

296.1. със специални образователни потребности;

296.2. в риск;

296.3. с изявени дарби;

296.4. с хронични заболявания.

Чл. 297 (съгл. Чл.188 от ЗПУО) Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в училището.

Чл. 298 Екипът по чл. 243 осъществява и допълнителната подкрепа по чл. 187, ал. 1, т. 1 от ЗПУО.

Чл. 299 Екипът за подкрепа за личностно развитие се създава със заповед на директора за определено дете или ученик по чл. 187, ал. 2 от ЗПУО.

Чл. 300 В състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолог или педагогически съветник, както и логопед. В екипа може да се включват и други специалисти, както и представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Чл. 301 Екипът за подкрепа за личностно развитие работи съвместно с родителите, а при необходимост и с регионалните центрове за подкрепа за процеса на приобщаващото образование и/или с центрoвете за подкрепа за личностно развитие.

Чл. 302 (съгл. Чл.189 от ЗПУО) Екипът за подкрепа за личностно развитие в училището:

302.1. идентифицира силните страни на детето или ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;

302.2. извършва оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;

302.3. изготвя и реализира план за подкрепа;

302.4. извършва наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;

302.5. изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Чл. 303 (съгл. Чл.192 от ЗПУО) СУ "Васил Кънчов" е длъжно да приема деца и ученици със специални образователни потребности.

Чл. 304 В паралелка в училище може да се обучават до три деца и ученици със специални образователни потребности.

Чл. 305 В случаите, когато на територията на населеното място няма друга група или паралелка, която да осигурява същото по вид образование, броят на децата или учениците в конкретна група или паралелка може да бъде по-голям от посочения в чл. 250 след разрешение на началника на съответното регионално управление на образованието.

Чл. 306 Предложенията за увеличаване на броя на децата или учениците се правят от екипа за подкрепа на личностно развитие.

Чл. 307 При увеличаване на броя на децата и учениците в група или паралелка се назначава помощник-учител по предложение на екипите.

Чл. 308 (съгл. Чл.193 от ЗПУО) В училище обучението на деца и ученици със специални образователни потребности задължително се подпомага от ресурсен учител съобразно потребността на детето и ученика.

Чл. 309 Броят на ресурсните учители се определя в зависимост от броя на децата и учениците със специални образователни потребности, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Чл. 310 В плана за подкрепа на детето и ученика може да бъде определен и помощник на учителя.

Раздел XI

САНКЦИИ НА УЧЕНИЦИТЕ

Чл. 311 (съгл. Чл.199 от ЗПУО) За неизпълнение на задълженията, определени в ЗПУО, в нормативните актове по неговото прилагане и в правилника за дейността на училището, след изчерпване на останалите механизми за въздействие върху вътрешната мотивация и за преодоляване на проблемното поведение на учениците може да се налагат следните санкции:

311.1. забележка;

311.2. преместване в друга паралелка в същото училище;

311.3. предупреждение за преместване в друго училище;

311.4. преместване в друго училище;

311.5. преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение.

Чл. 312 Когато ученикът възпрепятства провеждането на учебния процес, учителят може да го отстрани до края на учебния час.

Чл. 313 При налагане на мярката по чл. 311 ученикът няма право да напуска територията на училището по времето на отстраняването си. Ученикът може

да бъде изпратен при педагогическия съветник до края на учебния час или да остане в коридора до класната стая.

Чл. 314 При налагане на мярката „отстраняване от час“ за времето на отстраняването на ученика се отбелязва неизвинено отсъствие.

Чл. 315 Когато ученикът се яви в училище с облекло или във вид, които са в нарушение на правилника за дейността на училището, както и когато състоянието му не позволява да участва в учебния процес, той се отстранява от училище до отпадане на основанието за отстраняването му.

Чл. 316 Веднага след приключването на учебния час по чл. 311 или след отстраняването на ученика по чл. 314 се предприемат дейности за мотивация и за преодоляване на проблемното поведение и се уведомява родителят.

Чл. 317 За ученика с наложена санкция се осигуряват и дейности за превенция и преодоляване на проблемно поведение.

Чл. 318 (съгл. Чл.200 от ЗПУО) Мерките по чл. 310 и чл. 313, както и санкциите "предупреждение за преместване в друго училище" и преместване в друго училище" не се налагат на учениците в класовете от началния етап.

Чл. 319 Санкциите „преместване в друго училище" и „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение" се налагат за тежки или системни нарушения.

Чл. 320 Санкцията "преместване в друга паралелка в същото училище" не се прилага, когато това налага промяна на профила, професията или специалността.

Чл. 321 Санкцията "преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение" се прилага за ученици, навършили 16-годишна възраст.

Чл. 322 Санкции не се налагат на ученици, когато поведението им е резултат от увреждане или нарушение на здравето, посочено в медицински документи.

Чл. 323 За едно нарушение не може да бъде наложена повече от една санкция по чл. 310.

Чл. 324 Мерките по чл. 310 и чл. 313 се налагат независимо от санкциите по чл. 310.

Чл. 325 Видът на санкцията се определя, като се отчитат причините и обстоятелствата при извършване на нарушението, видът и тежестта му, както и възрастовите и личностните особености на ученика.

Чл. 326 (съгл. Чл.202 от ЗПУО) Санкциите са срочни.

326.1. Срокът на санкциите е до края на учебната година.

326.2. Когато санкциите "преместване в друга паралелка в същото училище", "предупреждение за преместване в друго училище", "преместване в друго училище" и "преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение" са наложени до 30 учебни дни преди края на втория учебен срок, те влизат в сила от началото на следващата учебна година.

Чл. 327 (съгл. Чл.203 от ЗПУО) Санкциите "забележка" и "преместване в друга паралелка в същото училище" се налагат със заповед на директора по мотивирано писмено предложение на класния ръководител, а всички останали санкции – със заповед на директора по предложение на педагогическия съвет.

Чл. 328 Мярката по чл. 313 се налага със заповед на директора.

Чл. 329 (съгл. Чл.204 от ЗПУО) За откриване на процедура по налагане на санкциите по Директорът задължително уведомява родителя, а в случаите по чл. 310, т.3, 4 и 5 – и съответните териториални структури за закрила на детето.

Чл. 330 В процедурата по налагане на санкция малолетният ученик се представлява от родителя си или от оправомощено от родителя лице, а непълнолетният ученик извършва всички действия лично, но със съгласието на родителите си.

Чл. 331 Ученикът има право преди налагане на съответната санкция да бъде изслушан и/или писмено да обясни фактите и обстоятелствата, свързани с конкретното нарушение. Изслушването задължително се извършва в присъствието на психолог или на педагогически съветник.

Чл. 332 Родителят на ученика има право да присъства на изслушването и да изрази мнение, както и да участва в процедурата по налагане на санкцията при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Чл. 333 Конкретните условия и ред за налагане на санкциите по чл. 310 се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Чл. 334 (съгл. Чл.205 от ЗПУО) Заповедта за налагане на санкциите се издава в 14-дневен срок от предложението.

Чл. 335 В заповедта по чл. 333 се посочват видът на санкцията, срокът и мотивите за налагането ѝ.

Чл. 336 Заповедта се съобщава в тридневен срок от издаването ѝ на ученика и на родителя му, а заповедта за налагане на санкция "преместване в друго училище" – и на началника на регионалното управление на образованието.

Чл. 337 Заповедта по чл. 333 може да се оспорва по административен ред пред органите по чл. 259, ал. 2, т. 1, 2, 3 и 5 от ЗПУО.

Чл. 338 Заповедта по чл. 333 може да се обжалва при условията и по реда на Административно-процесуалния кодекс.

Чл. 339 (съгл. Чл.206 от ЗПУО) Наложениите санкции се отразяват в ученическата книжка и в бележника за кореспонденция на ученика.

Чл. 340 Ученик, на когото е наложена санкция "преместване в друго училище", продължава обучението си в другото училище при условия и по ред, определени със заповед на началника на регионалното управление на образованието.

Чл. 341 Ученик, на когото е наложена санкция "предупреждение за преместване в друго училище", "преместване в друго училище" или "преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение", за срока на санкцията се лишава от правото да получава стипендия за отличен успех.

Чл. 342 При налагане на мярката по чл. 311 ученикът няма право да напуска територията на училището по време на отстраняването си. При изпълнението на мярката училището създава условия за работа с учениците за повишаване на мотивацията и социалните им умения за общуване.

Чл. 343 (съгл. Чл.207 от ЗПУО) Санкциите се заличават с изтичане на срока, за който са наложени, или предсрочно по реда, по който са наложени.

Чл. 344 По желание на ученика след заличаване на санкциите "преместване в друга паралелка в същото училище" и "преместване в друго училище" той може да продължи обучението си в паралелката или в училището, в което е преместен.

Чл. 345 Зачиването се отбелязва в ученическата книжка и в личния картон на ученика.

Чл. 346 Санкциите по чл.310 се налагат на ученика за допуснати неизвинени отсъствия и при фиксирани забележки в дневника на класа за грубо нарушение на правата и задълженията на учениците и учителите, както следва:

346.1. "Забележка" – 7 неизвинени отсъствия или 7 фиксирани забележки в дневника;

346.2. «Преместване в друга паралелка в същото училище"- 10 неизвинени отсъствия или системно нарушаване на правилата;

346.3. „Предупреждение за преместване в друго училище " – 12 неизвинени отсъствия или системно и грубо нарушаване на правилата;

346.4. „Преместване в друго училище, с изключение на ученик от 12 клас" – повече от 15 неизвинени отсъствия или системно и грубо нарушаване на дисциплината ;

346.5. „Преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение за ученици, навършили 16 годишна възраст" – над 15 неизвинени отсъстви или системно и грубо нарушаване на правилата.

Раздел XII

ОТСЪСТВИЯ НА УЧЕНИЦИТЕ

Чл. 347. Отсъствие на ученик от учебен час без уважителни причини е неизвинено отсъствие;

Чл. 348 Закъснения до 15 минути за три учебни часа без уважителни причини се считат за един учебен час неизвинено отсъствие.

Чл. 349 На ученика се отбелязват неизвинени отсъствия и при налагане на наказание по чл. 310 и чл. 311 за времето на отстраняване;

Чл. 350 Ученикът може да отсъства от училище по уважителни причини:

350.1. при представяне на медицинска бележка или документ от спортния клуб, в който членува;

350.2. ученикът има право да извинява отсъствия и с бележка от зъболекар – до 10 бележки за учебната година, като в медицинската бележка задължително е отбелязан часът на прегледа или манипулацията;

350.3. до 3 дни в една учебна година с разрешение от директора въз основа на писмено заявление от родителя с конкретни и основателни причини за отсъствията;

350.4. до 7 дни в една учебна година с разрешение на педагогическия съвет въз основа на писмена молба от родителя с конкретни и основателни причини за отсъствията;

Чл. 351 Медицинските бележки се представят на класния ръководител в първия час на класа след отсъствието като класният ръководител ги съхранява през цялата учебна година.

Чл. 352 При извънредни обстоятелства – когато ученик почувства неразположение по време на учебни занятия, след извършване на преглед, медицинското лице в училището може да издаде медицинска бележка за извиняване на отсъствията за деня.

Чл. 353 Ако учител впише погрешно отсъствие на ученик, който присъства в клас, той може да го анулира, като го зачеркне с червен химикал и отрази корекцията по надлежния ред.

Чл. 354 Броят на отсъствията на ученика се отбелязва в дневника на класа и веднъж месечно се вписва в ученическата книжка.

Чл. 355 За ученик, обучаван в дневна или комбинирана форма, чиито отсъствия не позволяват оформяне на срочна или годишна оценка по един или няколко учебни предмета от задължителната или от задължителноизбираемата подготовка, директорът на училището по предложение на педагогическия съвет определя със заповед условията и реда за оценяване знанията и уменията за завършване на учебния срок и/или учебната година.

Чл. 356 Броят на отсъствията по уважителна причина на учениците със специални образователни потребности не се отразява на формирането на срочна оценка.

Раздел XIII

РОДИТЕЛИ

Чл. 357 (съгл. Чл.208 от ЗПУО) Сътрудничеството и взаимодействието между родителите и училището се осъществяват чрез индивидуални консултации, родителски срещи, обучения, както и всеки път, когато конкретна ситуация или поведение на детето или ученика го прави необходимо.

Чл. 358 Средство за постоянна връзка между училището и родителя е бележникът за кореспонденция.

Чл. 359 Средство за връзка със семейството на ученика може да бъде и електронния сайт на училището, електронната поща на един от родителите.

Чл. 360 (съгл. Чл.209 от ЗПУО) Родителите имат следните права:

360.1. периодично и своевременно да получават информация за успеха и развитието на децата им в образователния процес, за спазването на правилата в училището и за приобщаването им към общността;

360.2 да се срещат с ръководството на училището, с класния ръководител, с учителите и с другите

педагогически специалисти в определеното приемно време или в друго удобно за двете страни време;

360.3 да се запознаят с училищния учебен план;

360.4 да присъстват и при желание от тяхна страна да бъдат изслушвани, когато се решават въпроси, които засягат права и интереси на детето или ученика;

360.5 най-малко веднъж годишно да получават информация, подкрепа и консултиране в училището по въпроси, свързани с образованието, с кариерното ориентиране и с личностното развитие на децата им;

360.6 да избират и да бъдат избирани в общественения съвет на училището;

360.7 да изразяват мнение и да правят предложения за развитие на училището.

Чл. 361 (съгл. Чл.210 от ЗПУО) Родителите имат следните задължения:

361.1. да осигуряват редовното присъствие на детето в задължителното предучилищно образование и на ученика в училище, като уведомяват своевременно училището в случаите на отсъствие на ученика;

361.2. да запишат при условията на чл. 12 детето в първи клас или ученика в училище в случаите на преместване в друго населено място или училище;

361.3. редовно да се осведомяват за своите деца относно приобщаването им в училищната среда, успеха и развитието им в образованието и спазването на училищните правила;

361.4. да спазват правилника за дейността на училището и да съдействат за спазването му от страна на ученика;

361.5. да участват в процеса на изграждане на навици за самоподготовка като част от изграждането на умения за учене през целия живот;

361.6. да участват в родителските срещи;

361.7. да се явяват в училището след покана от учител, директор или друг педагогически специалист в подходящо за двете страни време.